

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

A Causal Relationship Model of Consuming Food from Polystyrene Foam Containers in Songkhla Province

อิสริยา อักษรชื่น^{1*}, กรรฎา มาตยากร¹, และ จิระวัฒน์ ต้นสกุล²

Itsariya Aksornchuen^{1*}, Korada Mattayakorn¹, and Jirawat Tansakul²

Abstract

The purpose of this research was to develop a causal relationship model of consuming food from polystyrene foam containers and to validate the correspondence with empirical data based on the theory of planned behavior. The subjects were consumers who had experience in consuming foam-packed food in the Hat Yai district of Songkhla Province. A total of 280 consumers were selected by the probability sampling method with cluster random sampling and sample selection from each group by purposive sampling technique. The study instrument was questionnaires. The data were analyzed using descriptive statistics, testing the causal relationship between factors by path analysis, and considering

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110,

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000

¹Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkhla University, Hatyai Campus, Khohong Sub-district, Mueang District, Songkhla Province 90110, ²Faculty of Education, Prince of Songkhla University, Pattani Campus, Ru Samilae Sub-district, Mueang District, Pattani Province 94000

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: furnfeaww@gmail.com)

รับบทความวันที่ 13 มิถุนายน 2562 แก้ไขวันที่ 19 กันยายน 2562 รับลงตีพิมพ์วันที่ 6 พฤศจิกายน 2562

the model validity by the goodness of fit measures and fitted residuals matrix values.

The results indicated that the causal relationship model of consuming food from polystyrene foam containers was consistent with the empirical data considered from goodness of fit statistic: chi-square = 62.86, df = 47, p = 0.060, GFI = 0.97, AGFI = 0.93, CFI = 1.00, SRMR = 0.034 and RMSEA = 0.035. The behavioral intention was the mediator in the associations of attitudes towards food consumption, subjective norms, and perceived polystyrene foam food behavioral control. In addition, this research found that intention and perceived polystyrene foam food behavioral control were all positively associated with food consumption behaviors as the theory of planned behavior. All variables in the model were accounted for 98 percent of the total variance in consuming food from polystyrene foam containers. This research can be applied to consumption behaviors of consumers in daily life as part of the campaign to reduce using polystyrene foam containers for food.

Keywords: A Causal Relationship Model, Consuming Food, Polystyrene Foam Container

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนากับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นกรอบแนวคิด กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การบริโภคอาหารบรรจุโฟมในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 280 คน คัดเลือกตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็นด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม และเลือกตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มโดยใช้เทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น และตรวจสอบความตรงของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนร่วมกับการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน

ผลการศึกษาพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square: χ^2) เท่ากับ 62.86 ค่า df เท่ากับ 47 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.060 ดัชนี GFI เท่ากับ 0.97 AGFI เท่ากับ 0.93 CFI เท่ากับ 1.00 SRMR เท่ากับ 0.03 และ RMSEA เท่ากับ 0.03 โดยทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโฟม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการ

ควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีโดยผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลี นอกจากนี้ยังพบว่าความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีส่งอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีได้ร้อยละ 98 งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมการบริโภคในชีวิตประจำวัน เป็นส่วนหนึ่งในการรณรงค์ลด ละ เลิกการใช้ภาชนะโพลีบรรจุอาหารได้

คำสำคัญ: โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร โพลีบรรจุอาหาร

บทนำ

วิถีชีวิตสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบแก่งแย่งแข่งขัน ทำให้ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต จนละเลยความสำคัญของการดูแลสุขภาพ รวมทั้งพฤติกรรมการบริโภคอาหาร จากเดิมที่ครอบครัวมักประกอบอาหารกันเองในครัวเรือน รับประทานอาหารพร้อมหน้าพร้อมตา กลับแปรเปลี่ยนเป็นการพึ่งพิงอาหารสำเร็จรูป อาหารจานด่วน หรือข้าวกล่องเป็นหลัก (Pinyorattanachot, 2012; Chanchokdee, 2016) การนำโพลีมาใช้ในการบรรจุอาหารจึงเพิ่มขึ้นเพื่อความสะดวกทั้งแก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค ความจริงนั้น โพลี หรือ โพลีโพลีสไตรีน (Polystyrene: PS) คือ พลาสติกประเภทหนึ่งซึ่งเคราะห์ได้จากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี (Factory Environmental Management Group, 2013) การนำโพลีมาใช้บรรจุอาหารที่มีความเป็นกรด เค็ม หวาน เผ็ด มัน หรือบรรจุอาหารขณะอุณหภูมิสูง (Rossida, 2009) เช่น ผัดไทย หอยทอด ไข่เจียว ข้าวต้ม และกระเพาะปลา (Boonchuay & Khamna, 2013) ทำให้สารสไตรีน (Styrene) เบนซีน (Benzene) และพาทาเลต (Phthalates) ปนเปื้อนสู่อาหารได้ (Boriboon, 2015) สารเหล่านี้ทำให้ผู้บริโภคเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็ง ไม่ว่าจะเป็นมะเร็งต่อมลูกหมาก มะเร็งเม็ดเลือดขาว มะเร็งเต้านม หรือมะเร็งตับ เนื่องจากมีความเสี่ยงชนิดที่มีระดับกั้นของสารที่ก่อพิษ (Threshold Toxicity) หรือเรียกว่า มีความเสี่ยงแบบไม่มีระดับกั้นของสารที่ก่อพิษ (Non-Threshold Toxicity) (Rossida & Chatsantiprapa, 2010) มะเร็งเป็นปัญหาสุขภาพที่คร่าชีวิตคนไทยสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งติดต่อกันมาอย่างยาวนาน ปี 2550 - 2557 พบอัตราการตายเฉลี่ยอยู่ที่ 94.79 ต่อประชากรแสนคนต่อปี (Ministry of Public Health, 2014) และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะการดำรงอยู่ในสังคมที่ต้องเผชิญกับสารก่อมะเร็งหลากหลายรูปแบบ ทั้งความเครียด มลภาวะ และพฤติกรรมเสี่ยงจากการบริโภคอาหาร หรือสารก่อมะเร็งที่แฝงตัวอยู่ในรูปของภาชนะโพลีที่ใช้บรรจุอาหาร จึงทำให้ในช่วงปี 2555 - 2559 จังหวัดสงขลา มีอัตราการตายด้วยโรคมะเร็งเฉลี่ยอยู่ที่ 73.15 ต่อประชากรแสนคนต่อปี (Songkhla Provincial Public Health Office, 2017a) โดยเฉพาะมะเร็งที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมเสี่ยงด้านการบริโภคอาหาร ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ พบผู้ป่วยมะเร็งมากถึง 2,597 คน มะเร็งที่เป็นอันดับหนึ่ง คือ มะเร็งตับ พบผู้ป่วยสูงสุด

คือ 79 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.80 ของผู้ป่วยมะเร็งตับทั้งหมดในจังหวัดสงขลา (Songkhla Provincial Public Health Office, 2018)

ปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพของประชาชนมีมากขึ้น ภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ เล็งเห็นความสำคัญของการเลือกใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่ปลอดภัยต่อสุขภาพมากขึ้นจึงเกิดโครงการต่าง ๆ ขึ้นมากมาย รวมทั้งโครงการรณรงค์ลด ละ เลิกการใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร 100% (Songkhla Say No To Foam) ในจังหวัดสงขลา แม้โครงการจะได้รับการตอบรับจากหน่วยงานต่าง ๆ แต่ท้ายที่สุดแล้วยังพบประชาชนบางส่วนยังคงเลือกบริโภคอาหารบรรจุโฟมดั้งเดิม (Songkhla Provincial Public Health Office, 2017b) เนื่องจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือพฤติกรรมของผู้บริโภคแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใด ๆ จึงต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองของบุคคลเป็นหลักจึงจะเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมถาวร (Schiffman & Kanuk, 2007) พฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับค่านิยมทั้งในและต่างประเทศ และถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการอธิบาย ทำความเข้าใจ และทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร (Promma, 2015; Tepsuriyanont, 2015; Thamma, 2017; Kim, 2014; Yazdanpanah & Forouzani, 2015; Menozzi, Sogari, Veneziani, Simoni, & Mora, 2017; Chen, 2017) ทฤษฎีกล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์ทุกชนิดที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า และสามารถทำนายได้จากความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม (Intention) ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมได้ทั้งระดับบุคคลและระดับภาพรวม โดยถูกกำหนดด้วยทัศนคติต่อการกระทำ (Attitude Toward the Behavior) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ทั้ง 3 ปัจจัย สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมได้ (Ajzen, 2006) ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมาใช้ในการวางแผนและแนวทางในการปฏิบัติสำหรับช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของมนุษย์ (Francis et al., 2004)

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมในรูปแบบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้ประกอบในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่มีประสิทธิผลสำหรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่เหมาะสมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง (Direct Effects) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effects) และอิทธิพลรวม (Total Effects) จากตัวแปรแฝงที่ส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม

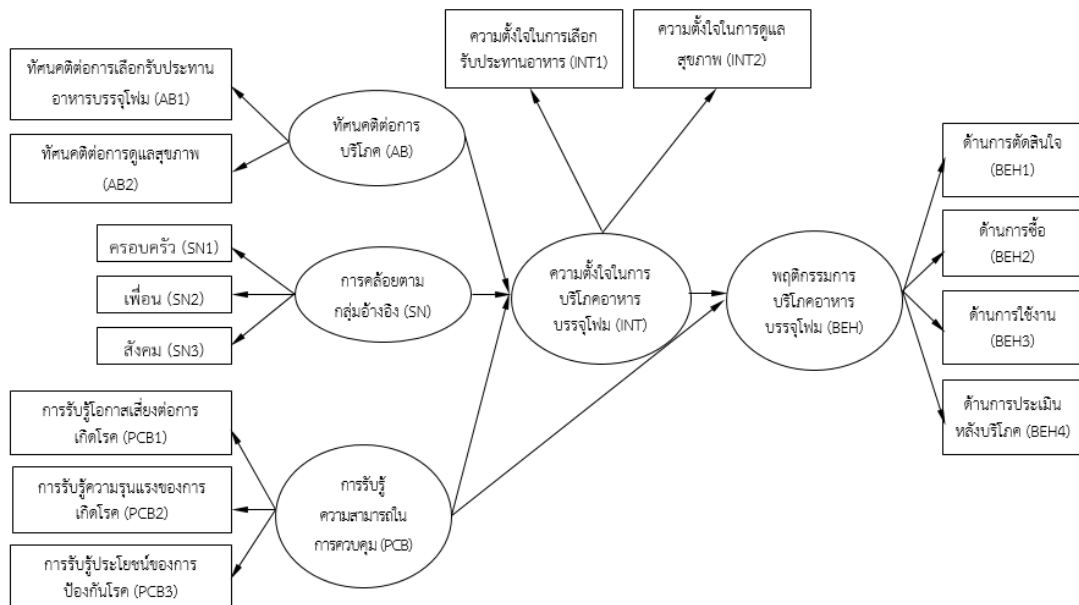
การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นทฤษฎีที่ Ajzen พัฒนาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของ Ajzen and Fishbein (1980) เนื่องจากมีความเห็นว่า ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมีข้อจำกัดในการศึกษาพฤติกรรมที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลอย่างสมบูรณ์ (Incomplete Volitional Control) เพราะการที่บุคคลจะตัดสินใจได้ว่าจะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมใด ๆ นั้น ไม่ได้เกิดจากตัวบุคคล (Under Volitional Control) เพียงอย่างเดียว ต้องประกอบด้วยปัจจัยด้านโอกาส และทรัพยากรที่จำเป็นร่วมด้วย เช่น เวลา เงิน ทักษะ และความร่วมมือของผู้อื่น ดังนั้น Ajzen จึงมีการเพิ่มปัจจัยเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเข้าไปในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเพื่อใช้อธิบายและทำนายการเกิดพฤติกรรม ในเวลาต่อมา Ajzen เสนอว่า พฤติกรรมทุกชนิดจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความตั้งใจในการกระทำและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยความตั้งใจตามทฤษฎีเป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลได้ทุ่มเทความพยายามมากน้อยเพียงใดที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ยิ่งบุคคลมีความตั้งใจแน่วแน่และพยายามมากเพียงใด ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมก็มีมากเท่านั้น ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมเกิดจากปัจจัย 3 ประการ คือ ทศนคติต่อการกระทำพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลจากการขึ้นนำของความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม (Control Beliefs) มีผลทำให้เกิดความตั้งใจในการกระทำ และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ (Ajzen, 2006)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือพฤติกรรมของผู้บริโภคแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน โดยมีทั้งปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค และปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมภายนอกของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารหรือพฤติกรรมสุขภาพนั้น พบว่า การรับรู้ ทศนคติ ค่านิยม และวิถีชีวิต ความสนใจ รวมไปถึงกลุ่มอ้างอิง เป็นหนึ่งในปัจจัยกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองของบุคคลเป็นหลัก จึงจะเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมถาวร (Schiffman & Kanuk, 2007) ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการนิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในการอธิบายทำความเข้าใจและทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมสุขภาพ การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของทศนคติต่อการกระทำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรม ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่าปัจจัยทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายการเกิดพฤติกรรมได้ เช่น Promma (2015); Yazdanpanah and Forouzani (2015); Yadav and Pathak (2016); Ertz, Huang, Jo, Karakas, and Sarigollu (2017); Scalco, Noventa, Sartori, and Ceschi (2017); Thamma (2017) ในขณะที่เดียวกันก็มีการศึกษาที่พบว่า มีปัจจัยบางตัวเท่านั้นที่สามารถทำนายการเกิดพฤติกรรมได้

เช่น Kim (2014); Patanadul and Jadesadalug (2016); และ Bunsupa (2011) พบว่า ทักษะการตัดสินใจที่ส่งผลต่อการกระทำพฤติกรรม Menozzi et al., (2017) พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ส่วน Tepsuriyanont (2015); Hasan, Harun, and Hock (2015) พบว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีผลต่อความตั้งใจในการกระทำ และการกระทำพฤติกรรม ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่า ทักษะการตัดสินใจ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ทั้ง 3 ตัวแปร หรือมีเพียงบางตัวแปรเท่านั้นที่สามารถทำนายความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมได้ และความตั้งใจในการกระทำเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม งานวิจัยฉบับนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาอำนาจการทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีเม ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม การบริโภคอาหารบรรจุโพลีเม และความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีเม โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีเมของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

วิธีการศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีเมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีกรอบตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นแนวทางในการ

ศึกษา ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คำนวณโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างแบบสัดส่วนที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ของเจเกอร์ กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ .05 และพิจารณาร่วมกับข้อตกลงเบื้องต้นของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ อย่างน้อย 20 คนต่อ 1 ตัวแปร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนตัวแปรทั้งหมด 14 ตัวแปร (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) คำนวณได้จำนวน 280 คน สุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Two-Stage Cluster Random Sampling) ขั้นตอนที่ 1 แบ่งเขตจังหวัดสงขลาออกเป็น 16 อำเภอ สุ่มได้อำเภอหาดใหญ่ ขั้นตอนที่ 2 ใช้ตัวแปรตำบล เป็นตัวแปรจำแนกกลุ่ม สุ่มได้ 2 ตำบล คือ ตำบลหาดใหญ่ และตำบลทุ่งตำเสา และเลือกบุคคลผู้มีหรือเคยมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีด้านการตัดสินใจ การซื้อ การใช้งาน หรือด้านการประเมินหลังบริโภคอาหารบรรจุโพลี เป็นตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งสร้างตามแนวทางการสร้างแบบสอบถามของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 2006) โดยแบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ

1. ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended Question) ในลักษณะเลือกตอบ (Checklist) ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพในปัจจุบัน และรายได้ต่อเดือน

2. ทักษะคติต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี มีจำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินทักษะคติต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .612

3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีจำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .801

4. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี มีจำนวน 9 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .852

5. ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลี มีจำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .702

6. พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี มีจำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหาร

บรรจุโหมตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง มีค่าความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .878

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (รหัส PSU IRB 2018 - PSU - St006) ก่อนเก็บข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์การวิจัย สิทธิที่จะเข้าร่วม ปฏิเสธ หรือถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการปกปิดเป็นความลับ จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัย โดยผู้วิจัยนำเสนอในภาพรวมของการวิจัยและนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟังด้วยตัวเอง และกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 2 ตำบลของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คือ ตำบลหาดใหญ่ และตำบลทุ่งตำเสา จำนวน 280 ตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง คัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่มีความสมบูรณ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2561 ถึงเดือนมกราคม 2562 เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด (Measurement Model) ในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโหม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโหม และความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโหม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโหม ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Path Analysis) และตรวจสอบความตรงของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Measures) ร่วมกับการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน (Fitted Residuals Matrix) (Wiratchai, 1999) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง	ค่าที่เป็นไปได้	เกณฑ์การพิจารณา
ค่าสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	ค่าไค-สแควร์ที่คำนวณได้น้อยกว่าไค-สแควร์ตาราง หรือพิจารณาว่า p-value ต้องมากกว่า .05

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง	ค่าที่เป็นไปได้	เกณฑ์การพิจารณา
ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ ($\chi^2_{model} / df_{model}$)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	มีค่าน้อยกว่า 2.00
Goodness of Fit Index (GFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Comparative Fit Index (CFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Tucker – Lewis Index (TLI) หรือ Non Norm Fit Index (NNFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Norm Fit Index (NFI)	0 (no fit) to 1 (perfect fit)	มีค่ามากกว่า 0.95
Root Mean square Residual (RMR)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ (ขึ้นอยู่กับระดับที่นักวิจัยกำหนด)
Standardized RMR (SRMR)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	น้อยกว่า 0.05
Root Mean Square Error of Ap-proximation (RMSEA)	0 (perfect fit) to positive value (poor fit)	มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือ 0.08

ที่มา: Suksawang (2014)

ผลการวิจัย

ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.6 และเพศชาย ร้อยละ 41.4 เป็นผู้มีอายุ 30 - 35 ปี มากที่สุด ร้อยละ 20.0 รองลงมา คือ อายุ 24 - 29 ปี ร้อยละ 19.3 และน้อยที่สุด คือ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 6.4 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 47.9 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 25.0 และน้อยที่สุด คือ ไม่เคยเข้ารับการศึกษาร้อยละ 0.4 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 15.7 รองลงมา คือ อาชีพข้าราชการและรับจ้าง ร้อยละ 14.3 และน้อยที่สุด คือ อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 5.4 มีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดในช่วง 10,001 - 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 36.4 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 26.8 และน้อยที่สุด คือ 50,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน ร้อยละ 1.1

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้

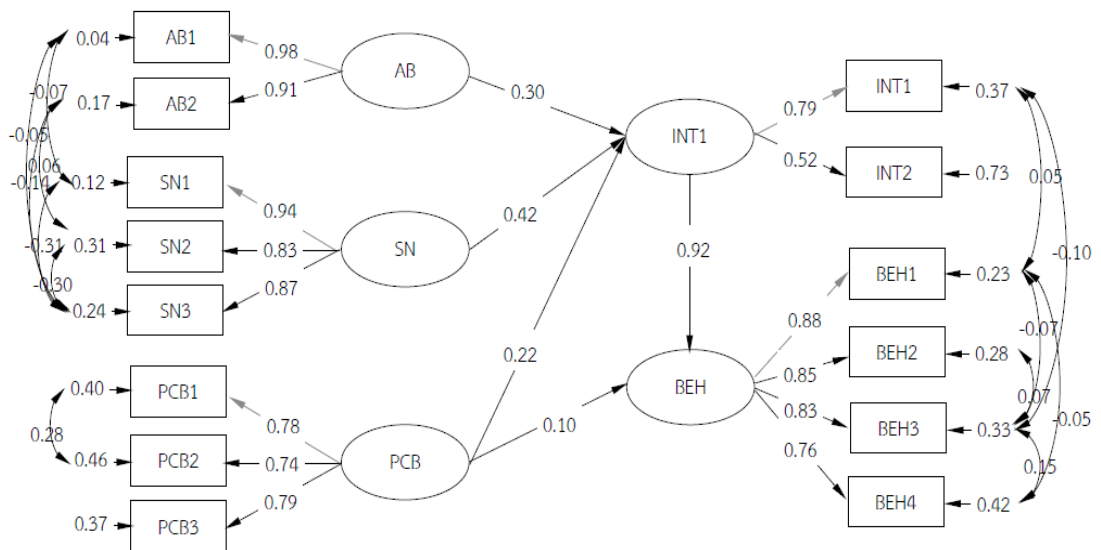
ตัวแปร	INT1	INT2	BEH1	BEH2	BEH3	BEH4	AB1	AB2	SN1	SN2	SN3	PCB1	PCB2	PCB3
INT1	1.00													
INT2	.404**	1.00												
BEH1	.738**	.468**	1.00											
BEH2	.680**	.414**	.741**	1.00										
BEH3	.555**	.438**	.650**	.773**	1.00									
BEH4	.591**	.400**	.614**	.649**	.792**	1.00								
AB1	.575**	.386**	.630**	.600**	.562**	.531**	1.00							
AB2	.588**	.330**	.587**	.549**	.505**	.499**	.893**	1.00						
SN1	.580**	.324**	.620**	.658**	.652**	.600**	.592**	.607**	1.00					
SN2	.538**	.297**	.568**	.615**	.546**	.516**	.584**	.611**	.779**	1.00				
SN3	.403**	.445**	.593**	.464**	.511**	.485**	.549**	.416**	.484**	.399**	1.00			
PCB1	.359**	.304**	.493**	.439**	.493**	.443**	.438**	.345**	.380**	.322**	.528**	1.00		
PCB2	.366**	.304**	.469**	.409**	.476**	.410**	.429**	.319**	.330**	.268**	.501**	.849**	1.00	
PCB3	.372**	.374**	.574**	.430**	.463**	.415**	.450**	.357**	.417**	.373**	.517**	.620**	.593**	1.00

** $p < .01$

หมายเหตุ

- AB1 แทน ทักษะคิดต่อการเลือกรับประทานอาหารบรรจุพื้
- AB2 แทน ทักษะคิดต่อการดูแลสุขภาพ
- SN1 แทน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว
- SN2 แทน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เพื่อน
- SN3 แทน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สังคม
- PCB1 แทน การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค
- PCB2 แทน การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรค
- PCB3 แทน การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรค
- INT1 แทน ความตั้งใจในการเลือกรับประทานอาหารบรรจุพื้
- INT2 แทน ความตั้งใจในการดูแลสุขภาพ
- BEH1 แทน พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ ด้านการตัดสินใจ
- BEH2 แทน พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ ด้านการซื้อ
- BEH3 แทน พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ ด้านการใช้งาน
- BEH4 แทน พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ ด้านการประเมินหลังบริโภค

ผลของดัชนีการวัดความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอิมก่อนปรับโมเดล พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ ของโมเดลสมมติฐานมีค่าเท่ากับ 376.99 ค่า p-value เท่ากับ 0.00 ค่า df เท่ากับ 69 และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 5.46 ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวมยังไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดล ทำให้มีค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 62.86 ที่จำนวนองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom: df) เท่ากับ 47 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.06 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.33 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (Root Mean Square Residual: RMR) มีค่าเท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.034 ค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.035 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมอิงเกณฑ์ (Normed Fit Index: NFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (Non-Normed Fit Index: NNFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 จากค่าดัชนีต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถแปลความหมายได้ว่า โมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถแสดงโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอิม โมเดลที่ปรับปรุงใหม่ ดังรูปที่ 2

ค่าสถิติโมเดลที่ปรับปรุงใหม่ $\chi^2 = 62.86$, $df = 47$, $P\text{-value} = 0.06080$, $RMSEA = 0.035$

รูปที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอิม โมเดลที่ปรับปรุงใหม่

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม จากตัวแปรแฝงภายนอกที่ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงภายใน และอิทธิพลจากตัวแปรแฝงภายในที่ส่งอิทธิพลต่อกันเอง พบว่า ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมได้ร้อยละ 98 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝมมากที่สุด คือ ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (INT) รองลงมา คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (PCB) มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.92 และ 0.10 นอกจากนี้ ยังพบว่าตัวแปรทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (AB) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (PCB) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (BEH) โดยส่งผ่านตัวแปรความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (INT) มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.30 0.42 และ 0.22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

ตัวแปรเหตุ (Cause)	ตัวแปรผล (Effect)					
	ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (INT)			พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (BEH)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (AB)	0.30 (SE = 0.07) (t = 4.23**)	-	0.30 (SE = 0.07) (t = 4.23**)	0.34 (SE = 0.08) (t = 4.41**)	0.34 (SE = 0.08) (t = 4.41**)	
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN)	0.42 (SE = 0.07) (t = 4.99**)	-	0.42 (SE = 0.07) (t = 4.99**)	0.42 (SE = 0.08) (t = 5.24**)	0.42 (SE = 0.08) (t = 5.24**)	
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (PCB)	0.22 (SE = 0.09) (t = 2.52*)	-	0.22 (SE = 0.09) (t = 2.52**)	0.10 (SE = 0.09) (t = 1.27*)	0.27 (SE = 0.12) (t = 2.25*)	0.40 (SE = 0.09) (t = 4.40**)
ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโฝม (INT)	-	-	-	0.92 (SE = 0.11) (t = 10.19**)	-	0.92 (SE = 0.11) (t = 10.19**)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ค่าสถิติ $\chi^2 = 62.86$, $df = 47$, $p = 0.060$, $\chi^2 / df = 1.337$, $GFI = 0.97$, $AGFI = 0.93$, $RMR = 0.019$,
 $SRMR = 0.034$, $RMSEA = 0.035$, $CFI = 1.00$, $NFI = 0.99$, $NNFI = 1.00$

Squared multiple

correlations

0.68

0.98

for structural

equations

** $p < .01$, * $p < .05$

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอมของผู้บริโภค
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปรากฏว่า

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอม ที่พัฒนาขึ้นจากการ
ประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร
ทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุฟอม ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ตัวแปรการรับรู้ความสามารถ
ในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอม และตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร
ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุฟอม และตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอม โดยความ
ตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุฟอม เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคอาหาร
บรรจุฟอม ส่วนปัจจัยส่งผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุฟอม ได้แก่ ทัศนคติต่อการบริโภค
อาหารบรรจุฟอม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการ
บริโภคอาหารบรรจุฟอม โดยตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ
พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ทุกคู่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.52 – 0.98 และตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบาย
ความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอมของผู้บริโภค อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ได้ร้อยละ 98

การตรวจสอบความตรงของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า
สถิติวัดระดับความกลมกลืน ร่วมกับการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความ
กลมกลืน พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุฟอมที่พัฒนาขึ้น
มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี มีค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ผ่าน
เกณฑ์การพิจารณา โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 62.86 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ
1.33 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.06 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี เท่ากับ 0.97 ค่า
ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วน

ที่เหลือ เท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.034 ค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ เท่ากับ 0.035 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมอิงเกณฑ์ มีค่าเท่ากับ 0.99 และค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ มีค่าเท่ากับ 1.00

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม จากตัวแปรแฝงทั้งหมด พบว่า ตัวแปรทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุพื้มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ โดยส่งผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.34 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ โดยส่งผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.42 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ โดยส่งผ่านความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุพื้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงวิถี เท่ากับ 0.92 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากผู้วิจัยพัฒนาโมเดลตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ซึ่งกล่าวว่า พฤติกรรมทุกชนิดจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความตั้งใจในการกระทำและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยความตั้งใจตามทฤษฎีเป็นตัวบ่งชี้ว่าคุณคนได้ทุ่มเทความพยายามมากน้อยเพียงใดที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ยิ่งบุคคลมีความตั้งใจแน่วแน่และพยายามมากเพียงใด ความเป็นไปได้ที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมก็มีมากเท่านั้น ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมเกิดจากปัจจัย 3 ประการ คือ ทัศนคติต่อการกระทำพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลจากการชี้แนะของความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม มีผลทำให้เกิดความตั้งใจในการกระทำ และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ (Ajzen, 2006) และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน อาทิ Qi and Ploeger (2019) พบว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถอธิบายความตั้งใจของผู้บริโภคที่มีต่อการซื้ออาหารสีเขียวในรัฐชิงเต่า ประเทศจีนได้ Thamma (2017) ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างพฤติกรรม

การซื้ออาหารอินทรีย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบและแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) พบว่า พฤติกรรมการซื้ออาหารอินทรีย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เกิดจากปัจจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เช่นเดียวกับ Scalco et al. (2017) พบว่าปัจจัยด้านทัศนคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีผลต่อการตั้งใจซื้ออาหารเกษตรอินทรีย์ (Organic Food) จากการศึกษาการทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารเกษตรอินทรีย์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์อภิมานด้วยโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Meta-Analytic Structural Equation Modeling Technique) ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และ Yadav and Pathak (2016) ศึกษาความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Products) ของผู้บริโภคในประเทศกำลังพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบและแบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถทำนายความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Theory of Consumer Behavior) ที่กล่าวว่า ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมของผู้บริโภค ประกอบด้วย ปัจจัยภายในหรือปัจจัยด้านจิตวิทยา เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค ประกอบด้วย การรับรู้ (Perception) การเรียนรู้ (Learning) ความต้องการและแรงจูงใจ (Needs and Motives) บุคลิกภาพ (Personality) ทัศนคติ (Attitude) ค่านิยมและวิถีชีวิต (Values and Lifestyles) และปัจจัยภายนอก หรือสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย ครอบครัว (Family) กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) วัฒนธรรม (Culture) ชั้นทางสังคม (Social Class) (Schiffman & Kanuk, 2007) ทำให้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับอธิบายพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีได้เหมาะสม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าตัวแปรในโมเดล ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติต่อการบริโภคอาหารบรรจุโพลี การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี ความตั้งใจในการบริโภคอาหารบรรจุโพลีส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลี ความสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของ Ajzen (2006) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Schiffman and Kanuk (2007) โดยตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพลีได้ ร้อยละ 98 เนื่องจากโครงสร้างของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ทำให้เห็นว่าความสำเร็จในการกระทำพฤติกรรมนั้นขึ้นอยู่กับความตั้งใจในการกระทำ ซึ่งถูกกำหนดด้วยทัศนคติต่อการกระทำ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมจะทำนายพฤติกรรมได้ดีเพียงใดนั้น ถูกกำกับโดยการควบคุมพฤติกรรมได้จริง (Actual Behavioral Control) ซึ่งหมายถึง ขอบเขตที่บุคคลมี เช่น ทักษะ เงิน โอกาส ความร่วมมือจากบุคคลอื่น และข้อกำหนดเบื้องต้นอื่น ๆ ที่จำเป็นในการกระทำพฤติกรรมการกระทำพฤติกรรมนอกจากจะขึ้นอยู่กับความตั้งใจแล้ว ยังขึ้นอยู่กับระดับความเพียงพอของการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งสามารถวัดจากการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมแทนได้

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถขยายต่อ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม หรือพฤติกรรมสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะประเด็นสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี คือ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการวัดพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมสำหรับผู้บริโภคได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ลด ละ เลิกการใช้โฟมบรรจุอาหาร ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมปฏิเสธการใช้โฟมบรรจุอาหาร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ประกอบด้านความตั้งใจ ด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้ประชาชนปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกิดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม เกิดค่านิยมในการเลิกใช้โฟม เพื่อให้เกิดความตั้งใจแน่วแน่และก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมการปฏิเสธการบริโภคอาหารบรรจุโฟมอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม หรืออาจมีการเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล หรือปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ และสมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Ajzen, I. (2006). *Constructing a TPB questionnaire: Conceptual and methodological considerations*. Retrieved from http://people.umass.edu/aizen/pdf/tpb_measurement.pdf
- Boonchuay, S., & Khamna, W. (2013). A hidden danger of polystyrene foam container. *Journal of the Department of Science Service*, 61(191), 26-29. [in Thai]
- Boriboon, U. (2015, December). Data from laboratories about polystyrene. In *The accompanying documents for the presentation of the academic exchange meeting on silent threat from foam food containers*. Bureau of Food and Water Sanitation, Department of Health, Ministry of Public Health, Bangkok. [in Thai]
- Bunsupa, S. (2011). *Factors Influencing Intention to buy frozen ready to eat food of consumers from Seven-Eleven convenience stores in Bangkok according to the conceptual framework of Theory of Planned Behavior* (Master independent study). Bangkok University, Pathum Thani. [in Thai]

- Chanchokdee, S. (2016). *Consumer behavior of A La Carte in Songkhla municipality, Songkhla province* (Master independent study). Prince of Songkla University, Songkhla. [in Thai]
- Chen, Mei-Fang. (2017). Modeling an extended theory of planned behavior model to predict intention to take precautions to avoid consuming food with additives. *Food Quality and Preference*, 58(1), 24-33.
- Ertz, M., Huang, R., Jo, M. S., Karakas, F., & Sarigollu, E. (2017). From single-use to multi-use: Study of consumers' behavior toward consumption of reusable containers. *Journal of Environmental Management*, 193(1), 334-344.
- Factory Environmental Management Group. (2013). *Environmental management for the plastic packaging manufacturing industry*. Bangkok: Department of Industrial Works. [in Thai]
- Francis, J., Eccles, M. P., Johnston, M., Walker, A. E., Grimshaw, J. M., Foy, R., ..., & Bonetti, D. (2004). *Constructing questionnaires based on the theory of planned behaviour: A manual for health services researchers* (Research Report). Newcastle upon Tyne: Centre for Health Service Research.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). New York: Pearson New International Edition.
- Hasan, S. N. M. S., Harun, R., & Hock, L. K. (2015). Application of theory of planned behavior in measuring the behavior to reduce plastic consumption among students at Universiti Putra Malaysia, Malaysia. *Procedia Environmental Sciences*, 30(1), 195-200.
- Kim, Y. G. (2014). Ecological concerns about genetically modified (GM) food consumption using the theory of planned behavior (TPB). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 159(1), 677-681.
- Menozzi, D., Sogari, G., Veneziani, M., Simoni, E., & Mora, C. (2017). Eating novel foods: An application of the theory of planned behaviour to predict the consumption of an insect-based product. *Food Quality and Preference*, 59(1), 27-34.
- Ministry of Public Health. (2014). *Mortality rate per population (100,000 people) classified by cause of death and gender, Songkhla province, 2007 - 2014*. Retrieved from <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries09.html> [in Thai]
- Patanadul, P., & Jadesadalug, V. (2016). Factors affecting purchase intention of eco-products among consumers in Pak Kret area, Nonthaburi province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 2(9), 857-872. [in Thai]

- Pinyorattanachot, T. (2012). *The life of a Worker in the Songkhla municipality office, Songkhla province* (Master independent study). Prince of Songkla University, Songkhla. [in Thai]
- Promma, N. (2015). *Factors influencing intention to buy healthy food for consumers in Bangkok* (Master independent study). Bangkok University, Bangkok. [in Thai]
- Qi, X., & Ploeger, A. (2019). Explaining consumers' intentions towards purchasing green food in Qingdao, China: The amendment and extension of the theory of planned behavior. *Appetite*, 133(1), 414-422.
- Rossida, C. (2009). *Risk assessment from polystyrene monomers moving from polystyrene foam food containers into food* (Master's thesis). Khon Kaen University, Khon Kaen. [in Thai]
- Rossida, C., & Chatsantiprapa, K. (2010, February). Risks from consumption of packaged foam polystyrene food. In *The 11th Academic Conference Presentation*. Khon Kaen University, Khon Kaen. [in Thai]
- Scalco, A., Noventa, S., Sartori, R., & Ceschi, A. (2017). Predicting organic food consumption: A meta-analytic structural equation model based on the theory of planned behavior. *Appetite*, 112(1), 235-248.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2007). *Consumer behavior* (9th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall America.
- Songkhla Provincial Public Health Office. (2017a). *Mortality situation data*. Retrieved from <http://www.skho.moph.go.th/dataservice> [in Thai]
- Songkhla Provincial Public Health Office. (2017b). *Report of the organization performance of 100% polystyrene foam - free food container of 2017*. Songkhla: Songkhla Provincial Public Health Office. [in Thai]
- Songkhla Provincial Public Health Office. (2018). *Case of liver cancer patients*. Retrieved from http://chronic.skho.moph.go.th/chronic/rep_ptcaliver.php [in Thai]
- Suksawang, P. (2014). The basics of structural equation modeling. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 6(2), 136-145. [in Thai]
- Tepsuriyanont, S. (2015). Causal model of food control behavior of diabetic patients. *Journal of Nursing and Health Sciences*, 9(2), 10-22. [in Thai]
- Thamma, N. (2017). The equation model of structure for buying organic food behavior of consumers in Bangkok. *Journal of Economics and Business Administration*, 13(1), 145-165. [in Thai]
- Wiratchai, N. (1999). *Lisrel: Analytical statistics for research* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

- Yadav, R., & Pathak, G. S. (2016). Young consumer's intention towards buying green product in a developing nation: Extending the theory of planned behavior. *Journal of Cleaner Production*, 135(1), 732-739.
- Yazdanpanah, M., & Forouzani, M. (2015). Application of the theory of planned behaviour to predict Iranian students' intention to purchase organic food. *Journal of Cleaner Production*, 107(1), 342-352.